

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕФОРМ

THEORY AND PRACTICE OF REFORMS

УДК 330.33/.36

DOI: 10.31651/2076-5843-2020-3-4-12

НАЗАРКЕВИЧ Ігор Богданович

кандидат економічних наук, доцент,

Львівський національний університет ім. І. Франка

м. Львів, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5856-531X>

nazigor22@gmail.com

ДЕРЖАВНА СТРУКТУРНА ПОЛІТИКА ЯК ВАЖІЛЬ СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Досліджено умови формування і функціонування гнучкої та ефективної системи державного регулювання економічних процесів в країні. Подано авторське визначення державної структурної політики, яке відображає засади сталого розвитку національної економіки. Обґрунтовані детермінанти державної структурної політики відповідно до її типів та підходів до організації розвитку. Запропоновано класифікувати типи структурної політики за такими критеріями: за характером змін (радикальна та інерційна), за напрямками трансформацій (вертикальна і горизонтальна), за масштабами здійснення (загальна і селективна). Визначено базові принципи формування та реалізації державної структурної політики, що зумовлюють її ефективність, а саме: дуалізму, утилітаризму, історизму, laissez faire.

***Ключові слова:** державне регулювання, структурні зміни, національна економіка, принципи політики, стратегія розвитку.*

Постановка проблеми. Надмірна відкритість і слабка стійкість економіки України до прояву екстерналій вимагає формування більш ефективної державної структурної політики як базового інструменту системних змін в національній економіці. Складність цієї політики передбачає широкий комплекс підходів і заходів, в тому числі нестандартних, до вирішення стратегічних і оперативних завдань, що відповідно супроводжується додатковими ризиками. Водночас, ризики, що впливають на поглиблення структурних деформацій національної економіки України, мають як характер прояву постійної зміни глобальної ринкової кон'юнктури, так і наявність внутрішніх прихованих рудиментів, що тягнуться зі старих традиційних укладів організації господарських відносин, які базуються на основі процесного мислення, антиконкурентних засад, корупції тощо.

Нові рішення часто потребують сучасних технологій, що відповідають сукупності та особливостям поточних зовнішніх і внутрішніх умов, які до того ж мають динамічний характер з різнобічними ефектами у різних видах економічної діяльності.

Поряд із тим, навіть саме формування, як і подальше функціонування, гнучкої і ефективної системи державного регулювання економічних процесів в країні часто супроводжується помилками, що виражаються матеріальними збитками і втраченим часом. Зазначена ситуація характерна практично для усіх без винятку країн. Тому критичну роль тут відіграє система моніторингу економічної політики держави. Така система дозволяє збирати необхідну інформацію, аналізувати її та приймати корегуючі рішення для розв'язання проблем. Також це має важливе значення для удосконалення майбутніх ініціатив в питанні структурного регулювання національної економіки.

Ще однією причиною формування власної системи державного регулювання зумовлено практичною складністю, і навіть неможливістю, відтворення чужого успіху. Оскільки набір особливостей кожної країни з притаманними їй можливостями й обмеженнями, в тому числі генеруючим впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, має доволі специфічний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На вирішення проблем щодо формування теоретико-методологічних основ державної структурної політики в Україні були спрямовані праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких варто виділити В. Бодрова, А. Васіну, О. Кириченко, Є. Крихтіна, І. Лукінова, М. Мельник та інших. Однак попри значний доробок українських вчених в даному питанні, все ще залишається низка дискусійних і невирішених питань, зокрема принципи формування і реалізації державної структурної політики, критерії її класифікації, її місце в системі важелів державного регулювання.

Метою статті є дослідження сутності структурної політики, визначення принципів її формування та реалізації, а також здійснення класифікації її типів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Результати низки досліджень свідчать, що темпи зростання економіки значною мірою залежать від економічної політики, яка проводиться урядом. Одними з основних політичних детермінант економічного зростання є обсяг державних витрат, стабільність політичного режиму, його демократичність, ступінь свободи економіки, ефективність захисту прав приватної власності [1, с. 5].

Відповідно, головним інструментом державного регулювання є економічна політика, що в країнах з транзитивною економікою є водночас структурною, оскільки передбачає структурну трансформацію усієї економічної системи. В цілому, будь-яка політика це інструмент державного регулювання, спрямований на здійснення суспільних змін.

Водночас, в українському законодавстві термін «структурна політика» не має чіткого визначення її часто трактують як синонім промислової політики. Однак, таке тлумачення є недостатньо об'єктивним, адже структурні зміни, що є предметом структурної політики, відбуваються в усіх секторах національної економіки і мають вагомий вплив на розвиток країни.

Професор Мельник М. розглядає структурну політику як інструмент адаптації національного господарства до умов глобалізації шляхом прискорення технологічних, економічних, культурних та соціальних змін, посилення мобільності капіталу, технологій, інформації, населення та модифікацією, зміною місця розміщення різних економічних об'єктів [2, с. 132–133].

Натомість проф. Крихтін Є. трактує структурну політику як комплексний вплив на соціально-економічні процеси, реалізацію цільових функцій держави, в системі яких гарантування економічної безпеки посідає одне з провідних місць [3].

На думку І. Пасінович, структурна політика – це комплекс державних заходів у контексті реалізації стратегії розвитку, які орієнтуються на раціональне використання ресурсного потенціалу, науково обґрунтованих прогнозів розвитку внутрішнього і міжнародних ринків (товарів, технологій і капіталу) і спрямована на формування структури економіки, яка б забезпечувала вирішення актуальних проблем, економічне зростання та інвестиційну привабливість економіки країни [4, с. 34], що дає підстави розглядати структурну політику як інструмент програмно-цільового управління.

Як зазначає Коцко Т., зміст структурної політики відображає ідеологічну платформу концепції розвитку економіки та поведінки держави як суб'єкта впливу на економічні процеси [5, с. 49].

При цьому, Л. Швайка вважає, що структурна політика є сукупністю наукових методів і практичних заходів, спрямованих на оптимізацію внутрішніх пропорцій економічної системи та ефективну сукупну пропозицію, комплексом заходів щодо розвитку тих елементів економічної системи, які сприяють вирішенню актуальних проблем суспільства, забезпечують економічний розвиток та конкурентоспроможність економіки [6, с. 31]. Майже ідентичне тлумачення цього

поняття пропонує Т. Романова, тільки в більш скороченому варіанті, акцентуючи увагу при цьому на позитивній динаміці економічного розвитку [7, с. 67].

Узагальнюючи вище зазначені трактування даної дефініції можна зазначити, що найбільш поширеним є механістичний підхід, згідно якого структурна політика розглядається як система методів і заходів регуляторної діяльності держави.

Отже, державна структурна політика – це комплекс організаційних, правових та економічних заходів спрямованих на удосконалення інвестиційного клімату та стимулювання економічної активності в системі національної економіки з тим, щоб забезпечити високі темпи економічного зростання та всебічний сталий розвиток держави.

В цьому зв'язку зазначений термін передбачає зміну структури національної економіки з метою нарощення економічного потенціалу країни і підвищення її конкурентоспроможності на основі високоефективних і технологічно прогресивних форм господарювання та загалом технологічної модернізації економіки.

Стратегія і тактика економічного керівництва базується на органічному поєднанні ринкових і державних регуляторів з широким використанням новітніх наукових відкриттів і досягнень у галузі технології, інформатики, менеджменту і багатьох інших сферах знань і умінь створювальної людської діяльності [8]. І ключову роль у цьому має відігравати державна структурна політика.

Ефективність державної структурної політики обумовлюється принципами її формування та реалізації, серед яких можна визначити наступні:

Принцип дуалізму передбачає формування структурної політики на основі двовекторності, тобто з одного боку акцентується спрямованість на забезпечення модернізації традиційних секторів національної економіки, а з іншого на стимулювання розвитку нових індустрій, що мають високотехнологічний базис і потужний експортний потенціал.

Принцип утилітаризму спрямований на формування практичних цілей державної структурної політики з проекцією максимальних суспільнокорисних ефектів на усю систему національної економіки.

Принцип історизму відображає пізнання особливості змін у господарській системі, що відбулись у минулому (часі), та їх впливу на дійсний її стан.

Неокласичний принцип *laissez faire* (невтручання) хоча і є одним з базових в ринковій економіці, проте не може бути повністю застосований у всіх процесах структурної трансформації, оскільки на певних етапах реформування національної економіки є критично важливою роль адміністративних заходів.

Іншими словами, в умовах структурних змін ключове значення має принцип дуалізму, що поєднує в собі і *laissez faire*, і адміністративне регулювання в тих пропорціях, щоб забезпечити умови здорової конкуренції, рівності, транспарентності в системі національної економіки.

Загалом, державне регулювання національної економіки здійснюється з метою забезпечення високих темпів економічного зростання та загалом соціально-економічного розвитку країни, що у свою чергу може здійснюватися як еволюційним, так і революційним шляхом.

Відповідно можна виділити такі типи державної структурної політики:

1. За характером змін:

- Революційна (радикальна) – полягає у здійсненні масштабних структурних зрушень на засадах принципово нової парадигми розвитку національної економіки з формуванням нових рамкових умов поведінки суб'єктів економічних відносин;

- Еволюційна (інерційна) – характеризується ситуативним регулюванням структурних змін залежно від зміни умов геополітичної та ринкової кон'юнктури, водночас опирається на традиційну модель процесного управління.

2. За напрямом трансформацій:

- Горизонтальна – спрямована на забезпечення структурних трансформацій між сферами, галузями, регіонами, відомчими інституціями тощо;
- Вертикальна – передбачає ініціацію та здійснення структурних змін між різними рівнями ієрархічних структур (влади, вертикально-інтегрованих підприємств і організацій);

3. За масштабами здійснення:

- Загальна – зумовлює здійснення структурних перетворень в масштабах усієї національної економіки, на основі державної стратегії соціально-економічного розвитку;
- Селективна – опирається на реалізацію заходів в межах кількох ключових пріоритетів структурного реформування економічної системи, передусім на основі цільових програм розвитку, причому як на національному, так і регіональному рівнях;

Ключовим аспектом селективної політики є формування організаційних структур з глибоким рівнем виробничої спеціалізації. Правила розумної спеціалізації зібрані в єдиному методичному керівництві – Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations [9]. У керівництві детально описані шість кроків з підготовки стратегій:

- аналіз регіонального контексту;
- створення структур управління;
- формування спільного бачення;
- вибір пріоритетів;
- реалізація комплексу заходів політики;
- моніторинг і оцінка.

В Україні державна структурна політика має більше вертикальний тип, оскільки залишається велика роль таких бюджетоутворюючих вертикально-інтегрованих структур державної форми власності, таких як: Нафтогаз, Укрспирт, Енергоатом, Укрзалізниця, Центренерго, Укрпошта, Укрспецекспорт тощо.

Крім цього, державну структурну політику можна розглядати у зв'язку типів і підходів розвитку щодо структурного реформування національної економіки. Розглянемо приклад на основі дослідження детермінант структурної політики за ступенем змін (табл. 1).

Таблиця 1

Детермінанти державної структурної політики

Тип політики	Підхід у розвитку	Особливості
Еволюційна	Перманентний	<ul style="list-style-type: none"> - галузевий характер здійснення заходів; - стимулювання імпортозаміщення; - передбачає збереження чи відновлення потенціалу галузей економіки на основі їх поступової технологічної модернізації; - стратегія розвитку опирається, головним чином, на мінімізацію ризиків; - імплементація механізмів пом'якшення структурних деформацій
Револьюційна	Випереджувальний	<ul style="list-style-type: none"> - формування системоутворюючих інституцій; - проектне управління структурними ініціативами; - створення драйверів росту в економіці з мультиплікативним і синергетичним ефектами; - селективна підтримка об'єктів, що мають абсолютні перспективи на глобальних ринках як центрів дифузії інновацій; - розвиток нових конкурентних переваг

Джерело: [авторська розробка].

Еволюційний тип державної структурної політики опирається на підхід наздоганяючого розвитку. Тому така політика є більш обережною і виключає запровадження системних

перспективних ініціатив, що перебувають на межі високих ризиків. Галузевий характер передбачає запровадження комплексу заходів для усіх суб'єктів господарювання в певній індустрії без технологічних пріоритетів. Разом з тим, така політика орієнтована на коротко- і середньострокові періоди і є своєрідною реакцією на зміни політичної кон'юнктури та ситуації на ринках. Водночас, еволюційна структурна політика спрямована на підвищення загального технологічного рівня галузей національної економіки, що вимагає значних ресурсів і тривалого часу. Загалом еволюційна політика є важелем державного регулювання щодо згладжування міжгалузевих і ринкових дисбалансів.

Революційна структурна політика пов'язана з радикальними змінами в управлінні економічними системами та самою структурою національної економіки. Імперативами цієї політики є формування інноваційних драйверів зростання економіки на основі обраних галузей чи окремих господарських об'єктів, як правило, кластерів, технопарків чи інших організаційних формувань. Даний тип політики є складнішим від еволюційного, оскільки передбачає серйозних інвестиційних вливань, як фінансових, матеріальних, так і людського капіталу та вимагає застосування сучасних і складних інструментів управління, в тому числі таких як CRM, ERP, SMM тощо, що супроводжується додатковими ризиками в процесі їх імплементації. Разом з тим, ефективність радикальної політики залежить від якісного впровадження комплексу складних механізмів, здебільшого принципово нових, зокрема для уряду, що регулюватимуть фіскальну, соціальну, інфраструктурну та інші складові стратегічної і операційної діяльності в системі цих організаційних формувань і національної економіки загалом. Крім цього, революційна політика передбачає нівелювання технологічних розривів між базовими галузями (драйверами росту) і суміжними індустріями з метою усунення бар'єрів структурного реформування.

Отже, еволюційна політика має характер антициклічної тривалої і поступової структурної трансформації національної економіки. Оскільки ключовим аспектом прийняття рішень є мінімізація ризиків, відповідно темпи економічного зростання є зазвичай не високими. Недоліком такої політики є розмитість цілей, нечіткий період їх досягнення та розпорошення коштів.

Натомість радикальна політика має реактивний характер прийняття рішень, впровадження сучасних інноваційних інструментів щодо формування технологічних платформ інтенсивного економічного зростання, що супроводжується високим рівнем управлінських, інвестиційних та інших ризиків. Темпи економічного зростання можуть бути високими, проте ціною такого зростання може бути відмова від підтримки окремих галузей економіки. Наприклад, в ряді країн ЄС відмовляються від дотаційної підтримки вугільної галузі на користь відновлюваної енергетики. Водночас недоліком може бути вузький перелік стратегічних пріоритетів, що знижує диверсифікованість економічної політики та створює загрозу їх перспективам через зміну ситуації на глобальних ринках. Наприклад, одне з основних джерел наповнення бюджету Болівії через продаж літію, може бути нівельоване якщо буде удосконалена технологія щодо здешевлення його видобутку з морської води. Попри те, важливим інструментом революційної політики є кредитна і тарифна підтримка експорту високотехнологічної продукції з високою часткою доданої вартості.

Водночас обидва типи структурних політик мають бути абсолютно відкритими до нових не формалізованих перспективних можливостей. Для своєчасного реагування на відкриття таких можливостей необхідною умовою є наявність відпрацьованого селективного підходу прийняття проектних рішень та наявності гнучкої системи корегування відхилень. Також для цього потрібні цільові фонди з високим рівнем капіталізації.

В Україні економічна політика має еволюційний тип структурного регулювання. Характерною особливістю цієї політики є відомчий підхід у реалізації структурних ініціатив. Проте вітчизняні відомчі органи опікуються здебільшого традиційними галузями, що знижує гнучкість і адаптованість національної економіки до зміни умов зовнішньої кон'юнктури. Така

організаційна система спрямована більше на подолання негативних наслідків, а не на запобігання їх виникнення.

Недоліками української структурної політики є її розмитість (нечіткість), надмірна розпорошеність цілей та інструментів їх досягнення, відсутність її належного формального відображення в законодавстві та стратегії соціально-економічного розвитку країни.

Слід зазначити, що економічна стабільність та ефективність реалізації державної промислової політики, загалом, супроводжується структурними трансформаціями промислового сектора економіки і постійною необхідністю адаптації до змін у зовнішньому середовищі функціонування. Така адаптаційність структури передбачає зростання активності в напрямі удосконалення внутрішнього середовища, що, у свою чергу, забезпечує досягнення балансу між розвитком базових та зв'язаних/суміжних із ними галузей і виробництв [10, с.197].

В цьому контексті, Кириченко О. виділяє основні компоненти структурної політики держави, а саме: галузева, регіональна, інноваційна, інвестиційна, макроекономічна (відтворювальна), промислова, інституційна, екологічна, конкурентна, зовнішньоекономічна та соціальна політика [11, с.106]. Разом з тим, зазначені компоненти структурної політики не є виключними, оскільки в сучасних умовах зростає роль позаекономічних чинників, а отже роль гуманітарної складової дедалі більше зростає. Крім цього, в реаліях вітчизняної економіки критично важливе значення має аграрна складова, як традиційний елемент устрою національного господарства.

Структурна політика в різних країнах може мати різний вектор її реалізації. Наприклад, ряд країн Персидської затоки, такі як Бахрейн, Катар, Кувейт, ОАЕ, Саудівська Аравія використовують структурну політику як інструмент галузевої диверсифікації національної економіки. А саме, суттєве інвестування коштів зароблених у нафтогазовій галузі в інші стратегічно важливі сектори. Таким чином, здійснюючи перехід від моногалузевої залежності країни до поліструктурного формування системи національної економіки.

Чимало країн, що розвиваються, передусім з блоку «БРІКС» (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південно-Африканська Республіка), використовують структурну політику як механізм трансформації економіки з індустріального в постіндустріальний тип шляхом інституційних змін в ринковому середовищі та створення каталізаторів розвитку у високотехнологічних галузях.

Бідні ж країни (деякі країни Африки, Азії та Латинської Америки) у структурній політиці вбачають засіб збільшення зайнятості населення та подолання бідності.

Стратегічної ваги інструменти структурної політики набувають в умовах посилення міжнародної конкуренції, коли розбіжність у економічних інтересах, змушує уряди більшості країн відстоювати ідеали економічного патріотизму та вдаватись до відкритого або прихованого протекціонізму. У глобальній конкуренції за ринки збуту все більше використовуються такі нецінові чинники, як якість продукції, відповідність певним стандартам і санітарним вимогам, законодавчі обмеження та інші. Прикладом такого протекціонізму являється запровадження Сполученими Штатами на законодавчому рівні права, що дозволяє відмовляти деяким іноземцям (виходячи з міркувань національної безпеки) у придбанні частки в американських компаніях. Іншим прикладом є посилення державного регулювання фінансового ринку Австралії. Після придбання китайською державною інвестиційною компанією по 1% активів у кожному із трьох австралійських банків міністр фінансів цієї країни Уейн Свон заявив, що «якщо іноземна інвестиція не відповідає національним інтересам Австралії, то її або заблокують, або накладуть на неї додаткові вимоги». До нецінового протекціонізму часто вдається і Європейський Союз. Яскравим прикладом цього являється набрання чинності 1-го червня 2008 року Регламентом №1907/2006 щодо реєстрації, оцінки, дозволу і обмеження хімічних речовин (REACH), згідно якого Європейське Хімічне Агентство складає списки речовин, імпорт яких дозволений у ЄС [12, с.79].

Висновки. Отже, в основі парадигми державної структурної політики будь якої країни лежить платформа можливостей адміністративного впливу на економічне середовище з адаптованістю до економічних реалій та його регулювання відповідно до визначених імператив. Однак інструменти цього регулювання бувають директивного й індикативного характеру, що може окреслювати пріоритетність поточної влади та ступінь державного впливу на сфери і галузі діяльності. В цілому, державна структурна політика має полісистемний характер, оскільки реалізується через фіскальну, монетарну, промислову, аграрну, соціальну, інноваційну, інвестиційну та інші політики для досягнення стратегічних цілей держави.

Таким чином, структурна політика як основний важіль державного регулювання має забезпечувати системоутворюючий і компенсаційний ефекти в розвитку національної економіки, її резистентність до впливу негативних екзогенних і ендогенних чинників, сприяти покращенню інвестиційного клімату та макроекономічних показників, удосконалити систему відтворення і самоорганізацію господарського комплексу.

Список використаних джерел

1. Магдич А.С. Демократизація і економічне зростання: теоретичний аспект. *Академічний огляд Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля*. 2016. № 2 (45). С. 5–13.
2. Мельник М.І. Формування бізнес-середовища України в умовах інституційних трансформацій : [монографія]. Львів: ІРД НАН України, 2012. 568 с.
3. Крихтін Є.І. Соціальна політика та економічна безпека. За заг. ред. д. екон. н., проф. Є.І. Крихтіна. Донецьк: Каштан, 2004. 336 с.
4. Пасінович І. І. Структурна політика як системоутворюючий елемент соціально-економічної політики держави. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 4. С. 31–36.
5. Коцко Т.А. Сутність та роль структурної політики в забезпеченні економічної безпеки держави. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. №2-1 (08). С. 46–52.
6. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки. К.: Знання, 2006. 435 с.
7. Романова Т.В. Пріоритети формування структурної політики в сучасних умовах інтеграційних перетворень. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2016. № 1. С. 133–136.
8. Лукінов І.І. Економічні трансформації наприкінці 20-го сторіччя: [монографія]. URL: <https://studfile.net/preview/1098149/> (дата звернення 04.08.2020).
9. European Commission (2012). Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf (дата звернення 04.08.2020).
10. Демешок О. Механізм формування та реалізація промислової політики: концепт та системоутворюючі регулятори. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Випуск 2. С.195–199.
11. Кириченко О.С. Реалізація структурної політики держави та її промислового розвитку в контексті забезпечення економічної безпеки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. №2 (54). С.102–109.
12. Бодров В., Шепетько Р. Структурна політика в умовах загострення міжнародної конкуренції. *Міжнародна економічна політика*. № 2 (21). 2014. С.78–98.

References

1. Mahdich A.S. (2016). Democratization and economic growth: a theoretical aspect. *Akademichnyi ohliad Dnipropetrovskoho universytetu ekonomiky ta prava imeni Alfreda Nobelia* [Academic review of Alfred Nobel Dnipropetrovsk University of Economics and Law]. 2 (45), 5–13.

2. Melnyk M.I. (2012). *Formuvannia biznes-seredovyshcha Ukrainy v umovakh instytutsiinykh transformatsii: monohrafiia*. [Formation of the business environment of Ukraine in the conditions of institutional transformations: monograph]. Lviv: IRD NAN Ukrainy, 568 p.
3. Krykhtin Ye.I. (2004). *Sotsialna polityka ta ekonomichna bezpeka: monohrafiia*. [Social policy and economic security: monograph]. Donetsk: Kashtan, 336 p.
4. Pasinovych I.I. (2015). Structural policy as a system-forming element of socio-economic policy of the state. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy* [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]. 4, 31–36.
5. Kotsko T.A. (2017). The essence and role of structural policy in ensuring the economic security of the state. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. [Economic Bulletin of the Zaporizhia State Engineering Academy]. 2-1 (08), 46–52.
6. Shvaika L.A. (2006). *State regulation of Economy*. Kyiv: Znannia, 435 p.
7. Romanova T.V. (2016). Priorities of structural policy formation in modern conditions of integration transformations. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva*. [Problems and prospects of entrepreneurship development]. 1, 133–136.
8. Lukinov I. I. *Ekonomichni transformatsii na prykintsi 20-ho storichchia: monohrafiia*. [Economic transformations at the end of the 20th century: monograph]. Retrieved from: <https://studfile.net/preview/1098149/> (Accessed: 04.08.2020)
9. European Commission (2012). Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations. Retrieved from: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf, (Accessed: 04.08.2020)
10. Demeshok O. (2014). The mechanism of formation and implementation of industrial policy: the concept and system-forming regulators. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. [Global and national economic problems]. 2, 195–199.
11. Kyrychenko O.S. (2019). Implementation of the structural policy of the state and its industrial development in the context of economic security. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. [Scientific notes of KROK University]. 2 (54), 102–109.
12. Bodrov V., Shepetko R. (2014). Structural policy in the face of intensifying international competition. *Mizhnarodna ekonomichna polityka* [International economic policy]. 2 (21), 78–98.

NAZARKEVYCH Igor

PhD (Economics), Associate Professor,
Lviv National University named after I. Franko Lviv,
Lviv, Ukraine

STATE STRUCTURAL POLICY AS A LEVER OF STRUCTURAL TRANSFORMATIONS IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Introduction. *Excessive openness and weak resilience of Ukraine's economy to the manifestation of externalities requires the formation of a more effective state structural policy as a basic tool for systemic change in the national economy. The complexity of this policy involves a wide range of approaches and measures, including non-standard, to address strategic and operational challenges, which is accompanied by additional risks. At the same time, the risks affecting the deepening of structural deformations of the national economy of Ukraine are both a manifestation of constant changes in global market conditions and the presence of internal hidden vestiges stemming from the old traditional ways of organizing economic relations based on process thinking, anticompetitive principles, corruption, etc.*

Purpose. *Research of the essence of structural policy, definition of principles of its formation and realization, and also realization of classification of its types.*

Results. *Approaches to the interpretation of the concept of state structural policy are studied. It was found that the most popular is the mechanistic approach, where structural policy is seen as a tool of state regulation. Foreign experience on the nature of implementation and strategic guidelines of the state structural policy is analyzed. It is determined that structural policy in other countries is seen as a key means of transition from one type of development of society to another, more progressive. Substantiated determinants of state structural policy, on the example of revolutionary and evolutionary policy, allow us to determine a list of methods and measures to stimulate the development of the national economy.*

Originality. *The conditions of formation and functioning, flexible and effective system of state regulation of economic processes in the country are investigated. The author's definition of the state structural policy is presented, which reflects the principles of sustainable development of the national economy. The determinants of the state structural policy in accordance with its types and approaches to the organization of development are substantiated. It is proposed to classify the types of structural policy according to the following criteria: by the nature of changes (radical and inertial), by directions of transformations (vertical and horizontal), by the scale of implementation (general and selective). The basic principles of formation and implementation of the state structural policy that determine its effectiveness are determined, namely: dualism, utilitarianism, historicism, laissez faire.*

Conclusion. *The paradigm of the state structural policy of any country is based on the platform of opportunities for administrative influence on the economic environment with adaptability to economic realities and its regulation in accordance with certain imperatives. However, the instruments of this regulation are of a directive and indicative nature, which may outline the priority of the current government and the degree of state influence on the spheres and branches of activity. In general, the state structural policy is polysystemic in nature, as it is implemented through fiscal, monetary, industrial, agricultural, social, innovation, investment and other policies to achieve the strategic goals of the state.*

Thus, structural policy as the main lever of state regulation should provide system-forming and compensatory effects in the national economy, its resistance to negative exogenous and endogenous factors, improve the investment climate and macroeconomic indicators, improve the system of reproduction and self-organization of the economic complex.

Keywords: *state regulation, structural changes, national economy, policy principles, strategy of development.*

*Одержано редакцією: 30.07.2020
Прийнято до публікації: 19.09.2020*